

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

PROGOVORI O PREGOVORIMA

73/2021

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

LETO 2021

PUTOVANJA I KOVID PASOŠI

TEMA BROJA STR. 4–5

KOLUMNA STR. 10–12

Portret, Laura Koveši i Kancelarija evropskog
javnog tužioca

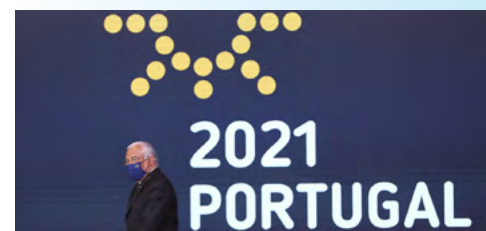
SPUŠTANJE RAMPE KORUPCIJI U EU

AKTUELNO STR. 15–17

Ekonomska pomoć za Zapadni Balkan

NOVI PAKET, PROBLEMI STARI

PREDSTAVLJAMO STR. 18–19

Portugalsko predsedavanje Savetu EU

AMBICIOZNI CILJEVI I/ILI SANIRANJE
KRIZE

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

- 3** | **PREGLED MESECA**
- 4** | **TEMA BROJA**
Leto 2021
PUTOVANJA I KOVID PASOŠI
- 6** | **MIŠLJENJE**
Mladi i EU
IZMEĐU APATIJE I SPAKOVANIH KOFERA
- 8** | **U FOKUSU**
Energetika, EU i Srbija
NAPRAVLJENI POČETNI KORACI
- 10** | **KOLUMNA**
Portret, Laura Koveši i Kancelarija evropskog javnog tužioca
SPUŠTANJE RAMPE KORUPCIJI U EU
- 13** | **AKTUELNO**
Polugodišnji izveštaj Evropske komisije
DUGO TAPKANJE U MESTU
- 18** | **PREDSTAVLJAMO**
Portugalsko predsedavanje Savetu EU
AMBICIOZNI CILJEVI I/ILI SANIRANJE KRIZE

PRIJAVITE SE OVDE DA REDOVNO DOBIJATE MESEČNI BILTEN O PROCESU PREGOVORA SRBIJE SA EU

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Jorgačević, Tamara Arsić, Branislav Cvetković

Autori: Bojana Džulović, Tatjana Avramović, Aleksandra Stojanović, Tamara Arsić, Miljana Jovanović, Branislav Cvetković

Lektura: Marijana Milošević

Dizajn i prelom: Damir Matić

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji” koji Beogradska otvorena škola realizuje uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje Beogradske otvorene škole i donatora.

31. maj

Poznata imena koordinatora šest pregovaračkih klastera

U skladu s promenom pregovaračke strukture i novom metodologijom pristupnih pregovora sa Evropskom unijom, Vlada Republike Srbije imenovala je koordinateure šest pregovaračkih klastera. Koordinatorima su državni sekretari i pomoćnici ministara, koji će biti deo Tima za podršku pregovorima.

[Više...](#)

1. jun

Izveštaj Evropske komisije: Visok pritisak na sudstvo i tužilaštvo u Srbiji

Polugodišnji izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije u pregovorima sa Evropskom unijom prepoznao je kao ključne probleme visok pritisak na sudstvo i tužilaštvo, javno osporavanje međunarodnih presuda za ratne zločine i izostanak strategije za suzbijanje korupcije. Izveštavanje medija je takođe navedeno kao problematično, s obzirom na to da tabloidi izveštavaju o tekućim istragama, čime se umanjuje kredibilitet pravosuđa i tužilaštva.

[Više...](#)

3. jun

Evropski parlament i Savet postigli sporazum o 14 milijardi evra pretpriprustupne pomoći za Zapadni Balkan

Evropski parlament i Savet postigli su sporazum o 14 milijardi evra pretpriprustupne pomoći za Zapadni Balkan i Tursku. Pomoć obuhvata period od 2021. do 2027. godine s idejom da pospeši dobrosusedske odnose, pomirenje i regionalnu saradnju. U fokusu IPA III nalaze se: vladavina prava i poštovanje osnovnih vrednosti, jačanje demokratskih institucija, reforme javne uprave, kao i promovisanje ekonomskog upravljanja i reformi koje se tiču konkurentnosti.

[Više...](#)

1. jun

Novo Javno tužilaštvo Evropske unije počelo s radom

Novo Javno tužilaštvo Evropske unije počelo je s radom 1. juna, a na čelu Kancelarije evropskog javnog tužioca (EPPO) je rumunska tužiteljka Laura Koveši. Cilj Kancelarije je da se brine o finansijskim interesima Unije, a glavni zadatak šefice Kancelarije i njenih saradnika biće istraživanje prevara, korupcije i pranja novca iz evropskog budžeta.

[Više...](#)

7. jun

Vlada Srbije usvojila pregovaračku poziciju za Poglavlje 15

Vlada Republike Srbije usvojila je zaključak o pregovaračkoj poziciji za Međuvladinu konferenciju, za Poglavlje 15 koje se odnosi na energetiku. Usvajanje pregovaračke pozicije prethodilo je usvajanje Akcionog plana za formiranje i održavanje obaveznih rezervi sirove nafte i naftnih derivata, kao i usvajanje Akcionog plana za reorganizaciju JP *Srbijagas*.

[Više...](#)

14. jun

Bez saglasnosti unutar EU za otvaranje novih poglavlja sa Srbijom u junu

Države članice Evropske unije procenile su da Unija ne treba da otvara nova poglavlja sa Srbijom zbog nezadovoljavajućeg napretka, posebno u oblasti vladavine prava. Nedovoljno usklađivanje sa zajedničkom spoljnom i bezbednosnom politikom Unije takođe je još jedan od razloga zbog kojih države nisu podržale otvaranje klastera 3 i 4. Budućnost pregovora Srbije sa EU biće detaljnije razmatrana na Međuvladinoj konferenciji, planiranoj za 22. jun.

[Više...](#)

Leto 2021

PUTOVANJA I KOVID PASOŠI

Digitalni sertifikat će ući u upotrebu od 1. jula i biće prihvaćen u svim državama članicama EU, Islandu, Lihtenštajnu i Norveškoj, a najverovatnije i u Švajcarskoj. Putnici koji ga poseduju će biti izuzeti od ograničenja koja su trenutno na snazi, odnosno od obaveze testiranja u skladu s pojedinačnim pravilima država članica pre ulaska ili ponovljenog testiranja ukoliko se putuje kroz EU.

Više od godinu dana je prošlo od kada svet bori sa smrtonosnim virusom koji je odneo veliki broj ljudskih života, ali i imao veoma negativan uticaj na ekonomiju svih zemalja sveta. Između ostalih, u grane privrede koje su najteže pogođene ovom situacijom spadaju i ugostiteljstvo i turizam. Nakon prošlogodišnjeg otkazanog leta usled pandemije, ovo leto nudi mnogo nade da će svet početi da se vraća u staru normalnost, u (dozvoljene) gužve, putovanja, proslave i mnogo drugog što je bilo uskraćeno.

Tokom prilično apokaliptične 2020. godine svi svetski naučni centri radili su punom parom na razvijanju vakcine koja bi stavila korona virus pod kontrolu. I dočekali smo – krajem 2020. nekoliko proizvođača je razvilo bezbedne i efikasne vakcine, započeta je imunizacija stanovništva i postkovid period je počeo da se nazire. Dosad je distribuirano preko dve milijarde vakcina, mada, naravno, nisu ravnomerno raspoređene po državama – siromašnije oskudevaju u vakcinama i svoje kontingente fokusiraju na prioritetne grupe (stariju populaciju i medicinske radnike), dok je u bogatim zemljama sveta, bar jednom dozom vakcinisano u proseku oko 50% populacije.

Države su, s porastom postotka vakcinisane populacije počele da popuštaju mere i da oživljavaju veoma pogođene grane industrije – jednim delom su ukinuta ograničenja međunarodnih i regionalnih putovanja, a turistička industrija se aktivno sprema za predstojeću letnju sezonu.

Jedan dokument, mnogo granica

Nerealno je očekivati da se turistička putovanja u bliskoj budućnosti u potpunosti biti kao pre pandemije, međutim, kako članice EU sve više otvaraju granice, postavlja se pitanje kako će ona izgledati i šta će jednom putniku biti potrebno za put.

Ideja o nekoj vrsti kovid dokumenta postoji već izvesno vreme, a od marta 2021. EU se ozbiljno bavi ovom temom. Evropski parlament je početkom juna podržao uvođenje digitalnog kovid sertifikata EU, radi omogućavanja i olakšavanja putovanja unutar EU, ali i doprinosa ekonomskom oporavku. Ova odluka je formalizovana polovinom juna, kada su se predsednici tri evropske institucije – Evropskog parlamenta, Evropske komisije i Evropskog saveta, okupili na ceremoniji potpisivanja regulative o EU digitalnom kovid sertifikatu (ili kolokvijalno kovid pasošu), koji treba da omogući i povrati slobodu kretanja.

Digitalne sertifikate za sada mogu da dobiju građani EU i njihove porodice i legalni rezidenti EU. Ipak, ima nade i za državljane „trećih” zemalja – ne-državljanke EU i državljane SAD. Evropski savet je preporučio državama članicama da prihvataju i potvrde o vakcinaciji koje izdaju treće zemlje, ukoliko su autentične i sadrže sve neophodne informacije.

Digitalni sertifikat će ući u upotrebu od 1. jula i biće prihvaćen u svim državama članicama EU, Islandu, Lihtenštajnu i Norveškoj, a najverovatnije i u Švajcarskoj. Putnici koji ga poseduju će biti izuzeti od ograničenja koja su trenutno na snazi, odnosno od obaveze testiranja u skladu s pojedinačnim pravilima država članica pre ulaska ili ponovljenog testiranja ukoliko se putuje kroz EU.

Izdavanje ovih sertifikata ostaje na vlastima država članica, odnosno mogu da ga izdaju zdravstveni centri, centri za testiranje

Izvor: [danas.rs](https://www.danas.rs)

ili se do njega može doći kroz državne elektronske portale. Izdaje se kao digitalni ili papirni dokument, prepoznatljivog dizajna i sadrži QR kod sa svim neophodnim informacijama – da je osoba vakcinisana protiv covid-19 (kojom vakcinom, koliko doza i datum vakcinacije), ima negativan test (tip, datum i vreme testa, koja institucija je izdala rezultat) ili da je preležala korona virus (datum pozitivnog testa, instituciju koja je izdala test i datum važenja). Dakle, ovaj sertifikat nije rezervisan samo za vakcinisano stanovništvo, ali podrazumeva da nevakcinisani putnik poseduje ili potvrdu o preležanom virusu ili negativan test, što ne pravi neku veliku razliku u odnosu na postojeća ograničenja. Takođe, ne podrazumeva da će samo u potpunosti vakcinisani putnici moći da putuju (oni koji su primili po dve obavezne doze vakcine), već će odluku o tome ostaviti državama članicama.

Ipak, digitalni sertifikat nije moguće izdati putnicima koji su vakcinisani nekom od nepriznatih vakcina u EU ili od strane Svetske zdravstvene organizacije, poput ruske *Sputnjik V*, već isključivo vakcinisanim *Astra Zenekom*, *Fajzer*, *Moderna*, *Džonson i Džonson* i *Sinofarm* vakcinama, i procenjeno je da će biti važeći bar godinu dana, ako ne duže.

U momentu pisanja ovog teksta, proceduru izdavanja digitalnog kovid sertifikata je započelo dvanaest država članica EU: Austrija, Bugarska, Hrvatska, Republika Češka, Estonija, Danska, Nemačka, Grčka, Litvanija, Poljska i Španija, međutim očekuje se da i ostale počnu da ih izdaju pre 1. jula – većina je dosad uspešno testirala mrežni prolaz. One članice koje do tog datuma ne počnu da izdaju sertifikate imajuće dodatnih šest nedelja za uspostavljanje procedura za izdavanje. Ukoliko neka od članica bude želela da uvede nove restrikcije kojima

se sertifikati stavljaju van funkcije – moraće da obrazloži svoju odluku.

Digitalne sertifikate zasad mogu da dobiju građani EU i njihove porodice i legalni rezidenti EU. Ipak, ima nade i za državljane trećih zemalja – Evropljane van Unije i državljane SAD. Evropski savet je preporučio državama članicama da prihvataju i potvrde o vakcinaciji koje izdaju treće zemlje, ukoliko su autentične i sadrže sve neophodne informacije. Osim toga, nije još uvek jasno da li će državljani EU moći da ulaze u treće zemlje sa svojim sertifikatima.

Takođe, Velika Britanija trenutno pregovara sa EU, s obzirom na to da su putnici iz Velike Britanije dosad morali da budu podvrgnuti svim ograničenjima usled aktivnog širenja mutirano delta soja korona virusa na teritoriji Velike Britanije.

Državama članicama će biti omogućeno da u svakom trenutku suspenduju važenje digitalnih kovid sertifikata ukoliko ocene da se epidemiološka situacija pogoršava ili da uvedu ili vrate restrikcije trećim državama.

Pandemija je naterala čovečanstvo da uspori tempo, promeni način života i okrene naglavačke obrasce ponašanja koje smo dosad poznavali. Iako, neki od novih obrazaca imaju svoje pozitivne strane i na njih smo se navikli, radujemo se sporom, ali nadamo se izvesnom, smirivanju situacije, pakovanju kofera i povratku životu koji smo znali.

Tamara Arsić
Beogradska otvorena škola

Mladi i EU

IZMEĐU APATIJE I SPAKOVANIH KOFERA

Trend opadanja podrške mlade populacije ulasku Srbije u Evropsku uniju se nastavlja. Razlog, između ostalog, treba tražiti i u njihovoj neobaveštenosti. Pored toga, dominantan narativ u domaćoj javnosti nam govori da EU nije naš prijatelj, da nam nameće uslove, da od nas traži isključivo priznanje nezavisnosti Kosova kako bismo postali punopravna članica itd. Kada se na takvim osnovama gradi stav, ne čudi što mladi većinski (33%) misle da se u Srbiji ništa ne bi promenilo (ni na bolje, ni na gore) kada bi Srbija postala članica EU.

Mladi u Srbiji – motivisana sila koja donosi prosperitet i širokomumnost, sila koja odiše životom i prkosi izazovima, gura napred i ne staje dok ne sagori energiju? Ili: mladi u Srbiji – demotivisana konzervativna poluga, koja zasluge za svoju (ne)aktivnost i (ne)raspoloženje može da pripíše razočaranju svojih roditelja? Istina je negde između, ali neminovno je da ovakve dve krajnosti postoje.

A to odražavaju i rezultati istraživanja o stavovima mladih u vezi sa Evropskom unijom, odnosno integracijom Srbije u ovu nadnacionalnu instituciju, koja nudi mnogo mogućnosti, ali i obavezuje i uslovljava.

Mladi i EU – ambivalentna veza

Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2020¹ Krovne organizacije mladih Srbije kaže, ukratko, sledeće: mladi nisu baš raspoloženi prema EU. Naime, odgovor na pitanje: „Da li podržavate ulazak Srbije u Evropsku uniju?“ u 46% slučajeva je bio „ne“, u 33% „da“, dok je 21% odgovorio sa „ne znam“.

Svaki peti mladi čovek nema stav o Evropskoj uniji. Najverovatniji uzroci ovalikog procenta neopredeljenih mladih ljudi su neinformisanost i apatičnost. Poređenja radi, prema istraživanju Evropskog fonda za Balkan, koje je sprovedla agencija *Ipsos strategick marketing*, čak 64% građana Srbije (starijih od 18 godina) je za ulazak u Evropsku uniju, protiv 27,3%, dok je „samo“ 8,6% neopredeljenih.² Kada se na raspoloženje mladih

No, pored toga što EU nije prijatelj Srbije i što bi Srbiji po mišljenju većine ispitanih bilo isto ili gore u EU, više od polovine mladih koji planiraju da napuste Srbiju i da žive i rade negde u inostranstvu, svoje krajnje destinacije traže na Zapadu, u nekoj od zemalja Evropske unije ili u Sjedinjenim Američkim Državama.

doda raspoloženje starijih prema EU, srpsko društvo većinski podržava evropske integracije i vidi neku korist od njih.

Da li su sredovečni građani Srbije progresivniji od mladih?

Trend opadanja podrške mlade populacije ulasku Srbije u Evropsku uniju se nastavlja. Za takav trend možemo imati nekoliko objašnjenja. Proces integracije predugo traje, te ga mladi tretiraju kao nešto neuspešno i tromo i otud je logično ne podržavati nešto što ne funkcioniše. Razlog možda treba tražiti i u neobaveštenosti mlade populacije o Evropskoj uniji. Pored toga, dominantan narativ prisutan u domaćoj javnosti nam govori da EU nije naš prijatelj, da nam nameće uslove, da od nas traži isključivo priznanje nezavisnosti Kosova kako bismo postali punopravna članica, iako je jedan od spoljnopolitičkih ciljeva Srbije članstvo u Uniji.³

Kada se na takvim osnovama gradi stav, ne čudi što mladi većinski (33%) misle da se u Srbiji ništa ne bi promenilo (ni na

¹ Stojanović, Boban, Ivković, Aleksandar, Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2020, Krovna organizacija mladih Srbije, 2020.

² <https://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/arhiva-vesti/291/2020/12/24/za-ulazak-u-eu-64-gradana-srbije.html> (pristupljeno 24. 5. 2020)

³ I istog izveštaja možemo pronaći podatak da 58,3% mladih ispitanika misli da Srbija nije dosad postala EU članica zato što nije priznala nezavisnost Kosova.

Izvor: europa.rs

bolje, ni na gore) kada bi Srbija postala članica Evropske unije. S druge strane, četvrtina ispitanika misli da bi se živelo bolje ukoliko bismo postali članica EU, dok 23% mladih smatra da bi se živelo gore. No, pored toga što EU nije prijatelj Srbije i što bi Srbiji po mišljenju većine ispitanih bilo isto ili gore u EU, više od polovine mladih koji planiraju da napuste Srbiju i da žive i rade negde u inostranstvu, svoje krajnje destinacije traže na Zapadu, u nekoj od zemalja Evropske unije ili u Sjedinjenim Američkim Državama. Paradoksalno, zar ne?

Šta (nije) za tebe EU?

Evropske integracije su dugačak, složen i administrativni proces koji zahteva celokupnu zakonodavnu reformu države kandidata za članstvo i usklađivanje njenog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije. On započinje opštim, tehničkim i proceduralnim stvarima, a onda se polako konkretizuje i oblikuje u tematska pregovaračka poglavlja (klasteri po novoj metodologiji), u okviru kojih se zapravo odvija integracija.

Jasno je da ovaj opis evropskih integracija neće animirati nikoga, niti će mu predočiti korist od integracija, a ponajmanje mladima.

Mladima nije jasno koji deo pregovora se tiče najviše njih i kakve koristi imaju od ulaska u Evropsku uniju. Među pregovaračkim poglavljima Srbije nalaze se dva koja ih se najviše tiču – Poglavlje 25: Nauka i istraživanje i Poglavlje 26: Obrazovanje i kultura. Po novoj metodologiji ova poglavlja se nalaze u klasteru Konkurentnost i inkluzivni rast. Koliko mladih zna da je Srbija privremeno zatvorila ova dva pregovaračka poglavlja i da su to jedina dva poglavlja koja je Srbija zatvorila?

Evropska unija nisu pregovori Beograda i Prištine. Za mlade, Evropska unija bi trebalo da bude perspektiva, opcija više u svakodnevnom životu. Evropska unija je sloboda kretanja, sticanja znanja i veština, lakše upoznavanje vršnjaka iz drugih zemalja, upoznavanje evropske kulture, posebnosti i različitosti

Mladima nije jasno koji deo pregovora se tiče najviše njih i kakve koristi imaju od ulaska u Evropsku uniju. Među pregovaračkim poglavljima Srbije nalaze se dva koja ih se najviše tiču – Poglavlje 25: Nauka i istraživanje i Poglavlje 26: Obrazovanje i kultura. Koliko mladih zna da je Srbija privremeno zatvorila ova dva pregovaračka poglavlja i da su to jedina dva poglavlja koja je Srbija zatvorila?

naroda. Unija je dostupnost evropskih univerziteta i evropskih fondova i onaj plavi red putnika na aerodromu, kao i visoki profesionalni i životni standardi.

S mladima se nije ovako komuniciralo o Evropskoj uniji. Oni za te pogodnosti ne znaju i te prednosti nisu osetili. Ne znaju da Naučni fond za Zapadni Balkan čeka svoje osnivanje već pet godina, a vrlo verovatno ne znaju ni šta je Naučni fond za Zapadni Balkan.

Mladi ne znaju.

Ukoliko već država nije ili neće, na civilnom društvu je odgovornost da ih informiše o Uniji i njenim prednostima.

Mladi koji su preko uskih i posrednih kanala upoznati s prednostima Unije, oni će otići u EU pre nego što EU dođe do njih. A kada svi oni odu, ostaće oni drugi koji ne znaju i koji ne žele Evropsku uniju. Ostaće poluge, kočnice koje će izvor svojih frustracija naći u Uniji, pre nego li nađu perspektivu u istoj toj Uniji. Ukoliko se informisanje mladih uradi na adekvatan način, postoji šansa da se procenti u nekom od narednih Izveštaja poprave u korist podrške integraciji. U suprotnom, broj onih deprimiranih mladih poluga će rasti i oblikovati buduće generacije. Samo, kakvoj budućnosti u tom slučaju uopšte i možemo da se nadamo?

*Branislav Cvetković,
Beogradska otvorena škola*

Energetika, EU i Srbija

NAPRAVLJENI POČETNI KORACI

Ministarstvo rudarstva i energetike saopštilo je 7. juna da je Vlada RS usvojila Zaključak kojim se usvaja pregovaračka pozicija za Poglavlje 15. Tome je prethodilo ispunjenje merila i samim tim ovo poglavlje više nije prepreka za otvaranje klastera 4 u pregovorima sa Evropskom unijom, koji se odnosi na Zelenu agendu i održivu povezanost.

Energetika i upravljanje energetske sektorom predstavlja jednu od najznačajnijih oblasti delovanja institucija Evropske unije. EU je jedan od najvećih potrošača električne energije na svetu i njen energetske sektor utiče na sve segmente privrede i društva, zbog čega je ovo poglavlje među najznačajnijima u pregovorima. Kako se svet trenutno suočava s jednim od najvećih izazova, klimatskim promenama, koje su izazvane čovekovim delovanjem, pre svega upotrebom i sagorevanjem fosilnih goriva za potrebe dobijanja energije, tako je i za rešavanje ovog problema potrebna potpuna izmena funkcionisanja energetske sistema, kako zemalja članica Evropske unije tako i zemalja sveta, posebno onih koje najviše doprinose ovom problemu.

Kroz Poglavlje 15 pregovora o pristupanju Evropskoj uniji Srbija će raditi na usklađivanju svojih energetske politika s energetske politikama Evropske unije. Pravni propisi obuhvaćeni ovim poglavljem odnose se na osiguravanje sigurnosti snabdevanja, kompletiranje unutrašnjeg energetske sektora, odnosno otvorenost tržišta električne energije i gasa, zatim uspostavljanje potrebnih regulatornih tela i uspostavljanje nuklearne bezbednosti i zaštite od rizika.¹ Pored ovih propisa, podsticanje obnovljive energije i energetske efikasnosti činio je deo agende Evropa 2020. Njen cilj je bio da do 2020. godine udeo proizvedene energije iz obnovljivih izvora bude 20%, smanjenje emisija ugljen-dioksida za 20% u odnosu na emisije iz 1990. godine i povećanje energetske efikasnosti za 20%. Podaci pokazuju da su ovi ciljevi na nivou EU dostignuti, ali da postoje mnoge zemlje koje individualno nisu ispunile pomenute zahteve. Donošenje Evropskog zelenog dogovora je dodatno pojačalo ambicije Evropske unije za period nakon 2020. Kako u zemljama Evropske unije više od 75% emisija

Izvor: euinfo.rs

gasova sa efektom staklene bašte dolazi iz energetske sektora, s donošenjem ovog dokumenta kao prioritet se postavlja energetske efikasnost i razvijanje energetske sektora koji se, pre svega, oslanja na obnovljive izvore energije. Takođe, ambicije zemalja EU su da se emisije gasova sa efektom staklene bašte smanje za 55% do 2030, a da do 2050. godine dostignu net zero emisija.²

Merila i tačke sporenja

Rezultatima skrininga Evropske komisije definisana su dva merila koja su morala biti ispunjena da bi do usvajanja pregovaračke pozicije, ali i otvaranja Poglavlja 15 uopšte došlo.³ Prvo se odnosi na usvajanje Akcionog plana koji će pokazati vremenski okvir za obezbeđivanje minimalnih rezervi nafte i naftnih derivata. Ono, u stvari, zahteva od Republike Srbije da, najkasnije do 1. januara 2023. godine obezbedi rezerve nafte i naftnih derivata za minimum 90 dana nesmetanog korišćenja.

² Evropska Komisija: *The European Green Deal – Clean energy*. Dostupno na: file:///Users/user/Downloads/Clean_energy_en.pdf

³ Evropska Komisija: Rezultati skrininga za Poglavlje 15, Energetika. Dostupno na: https://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/15_merila.pdf

¹ Evropska Komisija: Izveštaj o skriningu Srbije. Dostupno na: https://eupregovori.bos.rs/progovori-o-pregovorima/uploaded/izvestaj_skrining_pg_15.pdf

Kako je ministarka rudarstva i energetike saopštila, ovo je ispunjeno usvajanjem Akcionog plana za formiranje i održavanje rezervi sirove nafte i naftnih derivata, koji je Vlada usvojila krajem maja ove godine.⁴ U najnovijem Izveštaju Evropske komisije navodi se da je Srbija održala veliki nivo usaglašenosti s pravnim tekovinama EU, iako je u junu 2020. godine imala obezbeđeno naftnih rezervi za samo 20 dana.⁵

Drugo neophodno merilo odnosilo se na usvajanje pravnoobavezujućeg plana za razdvajanje delatnosti u gasnom sektoru, kako bi se sprovele pravne tekovine Evropske unije u oblasti unutrašnjeg tržišta. Kroz ovo merilo Srbija treba da, kroz odvajanje delatnosti transporta i distribucije gasa, stvori uslove za neometano tržište gasa i slobodan pristup transportnoj mreži svim snabdevačima gasom.⁶

Oblasti energetike i zaštite životne sredine su tesno povezane, uzevši u obzir veliki pritisak energetskeg sistema na životnu sredinu, kao i činjenicu da, u slučaju Srbije, 80% gasova sa efektom staklene bašte potiče iz sektora energetike. Ovo ukazuje da nije moguće očuvati životnu sredinu bez prethodne rekonstrukcije energetskeg sistema, odustajanja od fosilnih goriva i prelaska na čiste i obnovljive izvore energije, uz unapređenje energetske efikasnosti.

Razdvajanje transporta i distribucije gasa predstavlja jedan od najvećih izazova i tačku sporenja između Energetske zajednice i Srbije, u pogledu primene pravnih tekovina iz Trećeg energetskeg paketa (na šta se Srbija obavezala potpisivanjem Ugovora o osnivanju Energetske zajednice). Energetska zajednica zaključuje da *Srbijagas* nastavlja da se bavi i delatnostima transporta i distribucije, da nijedan od tri prenosna operatera nije razdvojen u skladu s propisima, kao i da srpsko tržište gasa, drugo po veličini među ugovornim stranama, ostaje u potpunosti zatvoreno, što predstavlja kršenje obaveza iz pravnog okvira EU i Energetske zajednice.⁷

4 Ministarstvo rudarstva i energetike: ministarka Zorana Mihajlović: Vlada Srbije usvojila Pregovaračku poziciju za Poglavlje 15 – energetika. Dostupno na: <https://www.mre.gov.rs/lat/aktuelnosti/saopstenja/mihajloviceva--vlada-srbije-usvojila-pregovaračku-poziciju-za-poglavlje-15---energetika>

5 Evropska Komisija: Serbia 2020 Report. Dostupno na: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/serbia_report_2020.pdf

6 Beogradska otvorena škola: Gde nam je energija? Dostupno na: <https://www.bos.rs/ekz/vesti/134/5930/gde-nam-je-energija-.html>

7 Veb-stranica Energetske zajednice <https://www.energy-community.org/implementation/Serbia/GAS.html>

Pored toga i Evropska komisija je u svojim godišnjim izveštajima redovno navodila da je reforma *Srbijagasa* jedan od prioriteta u sektoru energetike. U izveštaju Evropske komisije iz 2020. godine se takođe navodi da delatnosti u okviru kompanije *Srbijagas* nisu razdvojene, što onemogućava pristup konkurentima i drugim akterima na tržištu. Restrukturiranje je započeto osnivanjem dva nova preduzeća Transportgas Srbija i Distribucija gas Srbija još 2016. godine, ali su tek nakon četiri godine počele sa sprovođenjem dela aktivnosti, da bi se ove godine ispunio minimalni uslov za ispunjenje postavljenog merila.⁸

Evropska komisija je u svojim godišnjim izveštajima redovno navodila da je reforma Srbijagasa jedan od prioriteta u sektoru energetike. U izveštaju Evropske komisije iz 2020. godine se takođe navodi da delatnosti u okviru kompanije Srbijagas nisu razdvojene, što onemogućava pristup konkurentima i drugim akterima na tržištu.

Nakon promene metodologije proširenja EU i podele poglavlja u šest klastera, Poglavlje 15 je svrstano u klaster 4, zajedno sa još tri poglavlja, od kojih je jedno i Poglavlje 27 – zaštita životne sredine i klimatske promene. Oblasti energetike i zaštite životne sredine su tesno povezane, uzevši u obzir veliki pritisak energetskeg sistema na životnu sredinu, kao i činjenicu da, u slučaju Srbije, 80% gasova sa efektom staklene bašte potiče iz sektora energetike. Ovo ukazuje da nije moguće očuvati životnu sredinu, počevši od sprečavanja zagađenja vazduha, zemlje, vode, pa do globalnih problema kao što su klimatske promene, bez prethodne rekonstrukcije energetskeg sistema, odustajanja od fosilnih goriva i prelaska na čiste i obnovljive izvore energije, uz unapređenje energetske efikasnosti.

*Tatjana Avramović,
Beogradska otvorena škola*

8 Slobodna Evropa: Penali zbog *Srbijagasa* na dnevnom redu Ministarskog saveta Energetske zajednice. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/penali-zbog-srbijagasa-na-dnevnom-redu-ministarskog-saveta-energetske-zajednice/30966382.html>

Portret, Laura Koveši i Kancelarija evropskog javnog tužioca

SPUŠTANJE RAMPE KORUPCIJI U EU

Da li bi početak rada Kancelarije evropskog javnog tužioca trebalo da znači nešto Republici Srbiji koja po indeksu korupcije međunarodne organizacije Transparensi internešnl zauzima 94. mesto sa osvojenih tek 38 od 100 poena? Srbiji bi izbor šefice ovog tela trebalo da stavi do znanja da Unija nije tolerantna prema korupciji, te je logično da će pratiti indekse korupcije zemalja kandidata za članstvo. A prema indeksu, Srbija se nalazi u drastično lošijem položaju od najgore pozicionirane zemlje Unije.

Šta vam prvo padne na pamet kada kažete korupcija? Politika, biznis, javna funkcija, sudija, saobraćajac, koverta, ustupak, trgovina uticajem? Ili neka od definicija, poput: nezakonito korišćenje društvenih resursa ili državnog položaja u cilju sticanja lične koristi? Mnoštvo je razloga da pomislite na viđenije ljude iz javnog života, uglavnom iz sveta politike i privrede. Retko, nažalost vrlo retko, ćete se odmah setiti nekog borca ili borkinje protiv korupcije, onima koji se suočavaju sa slučajevima korupcije i procesuiraju prestupnike, a dolaze iz pravosuđa.

Vreme je da se to promeni – 1. juna 2021. godine počela je da radi Kancelarija evropskog javnog tužioca (*European Public Prosecutor Office – EPPO*) koju vodi Laura Kodruta Koveši.

Heroina rumunskog pravosuđa

Nekadašnja profesionalna košarkašica, Laura Koveši je dobro poznato ime u rumunskom pravosuđu. Imenovana za tužiteljku 2006. godine, postala je prva žena i najmlađa tužiteljka u istoriji Rumunije i od tada gradi svoju karijeru razotkrivajući korupciju i spuštajući joj rampu.

Laura se pet godina, od 2013. do 2018. godine, nalazila na čelu rumunske državne Agencije za borbu protiv korupcije (DNA). U tim periodu odolevala je političkim pritiscima, oštro kritikovala reformu pravosuđa u Rumuniji i trudila se da neometano radi svoj posao. Njen uspeh se ogleda u broju procesuiranih javnih zvaničnika, koji je za pet godina iznosio 68, a od kojih je čak 14 iz redova tada aktuelnih ili bivših rumunskih ministara.

Kao najveća prepreka u njenom radu istakao se Tudorel Toader, nekadašnji ministar pravde Rumunije. On je februara

2018. godine pokrenuo postupak smene Laure Koveši zbog navodnog kršenja Ustava i narušavanja rumunskog ugleda u svetu, te praktično prisilio predsednika Rumunije Klauza Johanisa da potpiše njeno razrešenje s dužnosti. Usledili su masovni protesti podrške tužiteljki Koveši u Bukureštu, koji su privukli pažnju čitave Evrope, a zvaničnike Evropske unije podstakli na delanje.

Shodno izazovu, velika su i očekivanja od Laure Koveši i nove institucije Evropske unije. Brojni slučajevi korupcije u zemljama članicama Unije su ostali nerazjašnjeni, dok je čak dvoje novinara, koji su istraživali slučajeve korupcije, ubijeno – Dafne Karuana Galicija na Malti i Jan Kucijak u Slovačkoj. Porodice ubijenih novinara pozdravljaju izbor Laure Koveši i početak rada Kancelarije, ukazujući time poverenje šefici, ali time i povećavaju njenu odgovornost u obavljanju ove funkcije.

Prepoznavši značaj posla koji je Laura Koveši obavljala u Rumuniji i podršku koju je imala u rumunskom narodu, deo evropskih zvaničnika, pogotovo članovi Evropskog parlamenta, poželeti su da Laura bude šefica novoosnovane Kancelarije evropskog javnog tužioca (EPPO).

Iako nije imala podršku svoje matične države, štaviše Rumunija ju je opstruirala, nakon neizvesne borbe između Laure Koveši i Žana-Fransoa Bonera, Laura je u leto 2019. izabrana za šeficu

Izvor: [euractiv](#)

Kancelarije evropskog javnog tužioca (EPPO), a početak rada bio je planiran za kraj 2020. godine.

Kasni početak, niski start

Prvog juna 2021. godine Kancelarija (EPPO) je zvanično počela da radi kako bi se brinula o finansijskim interesima Evropske unije. Dodatnim milijardama iz EU budžeta, predviđenim za oporavak od pandemije kovida-19, potrebna je posebna zaštita od zloupotrebe. Biti članica EPPO je politička odluka, što znači da države članice imaju opciju da sarađuju ili ne sarađuju s tužilaštvom. Dosad su 22 članice izrazile interesovanje za saradnju, uključujući Maltu i Sloveniju, koje su svoje odluke dugo razmatrale. Države članice EU koje su odbile saradnju s Kancelarijom su: Poljska, Mađarska, Danska, Švedska i Irska. Sedište tužilaštva biće u Luksemburgu, a rad će podrazumevati koordinaciju Kancelarije i tužilaca imenovanih od strane država članica.

Ime dokazano u borbi protiv korupcije, Laura Koveši, istraživače prevaru, korupciju i pranje novca iz evropskog budžeta. Šefica Kancelarije imaće dva zamenika i najbliža saradnika – Andreša Ritera iz Nemačke i Danila Čekarelija iz Italije, a upravo prva dva slučaja pred EPPO dolaze iz pomenute dve zemlje. Na adresu Kancelarije već je stiglo 300 prijava slučajeva korupcije. Laura i njeni zamenici se nalaze na čelu tela koje, uključivši njih, broji 23 tužioca i koje odlučuje da li prijava ima osnov za krivično gonjenje.

Prvo putovanje šefice Kancelarije, nepunih deset dana od početka rada, bilo je u Bugarsku, jednu o najkorumpiranijih od

27 zemalja Evropske unije. Prema indeksu korupcije međunarodne organizacije Transparensi internešnl (*Transparency International*) za 2020. godinu, Bugarska je na 69. mestu sa rezultatom od 44 poena (od ukupno 100), a analizom je obuhvaćeno 179 zemalja (na prvom mestu, s najboljim rezultatom je Novi Zeland sa skorom 88/100). Građani EU treba da shvate da je Kancelarija njima na usluzi i da radi za njih, te je Laura pozvala bugarske državljane da prijave korupciju, a evropsko tužilaštvo će biti u obavezi da istraži svaku od pristiglih prijava. Ohrabrivši građane najkorumpiranije zemlje EU, tužiteljka Koveši je pred sebe i svoj tim stavila veliki izazov.

Jasno je da Srbija mora da osnaži svoje pravosudne kapacitete kako bi se suprotstavila korupciji u svom društvu. Neophodno je prekinuti s lošom praksom sklapanja ugovora i njihovog proglašavanja tajnim dokumentima i redovno polagati račune svojim građanima.

Shodno izazovu, velika su i očekivanja od Laure Koveši i nove institucije Evropske unije. Brojni slučajevi korupcije u zemljama članicama Unije su ostali nerazjašnjeni, dok je čak dvoje novinara, koji su istraživali slučajeve korupcije, ubijeno – Dafne Karuana Galicija na Malti i Jan Kucijak u Slovačkoj. Porodice ubijenih novinara pozdravljaju izbor Laure Koveši i početak rada Kancelarije, ukazujući poverenje šefici, ali time i povećavaju njenu odgovornost u obavljanju ove funkcije.

Tajni ugovori i uspavano tužilaštvo

Da li bi početak rada EPPO trebalo da znači nešto Republici Srbiji, državi koja po indeksu pomenute međunarodne organizacije zauzima 94. mesto sa osvojenih tek 38 od 100 poena? Srbiji bi izbor Laure Koveši trebalo da stavi do znanja da EU nije tolerantna prema korupciji, te je logično da će pratiti indekse korupcije zemalja kandidata za članstvo. A prema indeksu Srbija se nalazi u drastično lošijem položaju od najgore pozicionirane zemlje Unije. Jasno je da Srbija mora da osnaži svoje pravosudne kapacitete kako bi se suprotstavila korupciji u svom društvu. Neophodno je prekinuti s lošom praksom sklapanja ugovora i njihovog proglašavanja tajnim dokumentima i redovno polagati račune svojim građanima. Osim toga, jako je bitno probuditi uspavano Republičko javno tužilaštvo i njegove kapacitete staviti u pogon, ohrabriti sudije, usvojiti novu strategiju za suzbijanje korupcije i detaljno pročitati polugodišnji izveštaj Evropske komisije, pa se tek onda zapitati zašto skoro pune dve godine nije otvorila nijedno pregovaračko poglavlje odnosno, po novoj metodologiji, pregovarački klaster.

*Branislav Cvetković,
Beogradska otvorena škola*

Izvor: [dw.com](https://www.dw.com)

Polugodišnji izveštaj Evropske komisije

DUGO TAPKANJE U MESTU

Otvaranje novih poglavlja nije ni na vidiku. Izveštaji i preporuke se gomilaju bez plana za sprovođenje. Zastoj na putu ka EU je i više nego očigledan, a rešenja nema. Ne postoji spremnost i, pre svega, politička volja Beograda da se proces integracija ubrza.

Visok pritisak na sudstvo i tužilaštvo u Srbiji, osporavanje međunarodnih presuda za ratne zločine, nepostojanje strategije za suzbijanje korupcije kao i pritisak na medije, glavne su zamerke koje stižu iz Evropske komisije u okviru redovnog polugodišnjeg izveštaja o napretku Srbije u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Zamerke koje nas, zasigurno, ne iznenađuju, ali s razlogom zabrinjavaju, budući da od ovog non-pejpera zavisi odluka da li će Srbiji biti dozvoljeno otvaranje novih poglavlja u pregovorima o članstvu.

Pored kritika, koje su i više nego očigledne, izveštaj je ocenio i da postoje određeni, pozitivni pomaci i da je Srbija proteklih meseci preduzela značajne korake u procesu EU reformi u svim oblastima. Međutim, zeleno svetlo za otvaranje novih poglavlja, sasvim izgledno, nećemo dobiti ni ovoga puta. Veliki broj zemalja članica bio je izrazito protiv otvaranja novih poglavlja,

Izveštaj iz senke sedam organizacija civilnog društva koje prate napredak Srbije u spomenutim poglavljima zaključio je da osim kozmetičkih izmena i štrikliranja stavki nije bilo ubedljivih rezultata kao ni napretka u praćenim poglavljima. Dijalog u procesima i dalje izostaje, drugo mišljenje nije poželjno niti prihvatljivo, zadovoljava se forma, dok se o suštini i ne raspravlja.

budući da su konkretni rezultati i napredak, pre svega u oblasti vladavine prava, i ovoga puta izostali.

Svega dva od ukupno 12 predviđenih koraka u ovoj oblasti su dosad ostvarena. Najbitniji pomak je pokretanje procesa za

Izvor: danas.rs

izmenu Ustava – Vlada je dostavila predlog za izmenu Ustava Narodnoj skupštini, čime je ovaj proces i zvanično pokrenut u parlamentu.

Ključne kritike

Najnoviji izveštaj je veoma kritički nastrojen, pre svih u oblasti slobode medija i borbe protiv korupcije. U ovim oblastima, Izveštaj navodi da slučajevi pretnji i nasilja nad novinarima i dalje zabrinjavaju, a da: celokupno okruženje za nesmetano ostvarivanje slobode izražavanja i dalje treba dodatno ojačati, posebno u praksi. Navodi se dalje da je planirano da se do kraja 2022. godine primeni medijska strategija koja bi trebalo da reši pitanje političkog i ekonomskog uticaja na medije, poput nedostatka transparentnosti vlasničke strukture i pravičnosti u finansiranju iz državnih izvora.

Takođe, Izveštaj ističe da je Srbija ispunila preporuke tela Saveta Evrope za borbu protiv korupcije (GREKO) o jačanju nezavisnosti i profesionalnih kapaciteta Agencija za sprečavanje korupcije, ali dodaje i da nije usvojena nova strategija za borbu protiv korupcije niti akcioni plan u ovoj oblasti, kao i da na ovom planu nisu preduzeti nikakvi opipljivi koraci.

Dakle, ključne oblasti su i dalje ogroman izazov. Godinama se ništa ne dešava na polju vladavine prava i medijskih sloboda. Gotovo sve kritike koje stižu iz Brisela odnose se, pre svih, na ove dve oblasti, najproblematičnije i najizazovnije za rešavanje.

Dakle, ključne oblasti su i dalje ogroman izazov. Godinama se ništa ne dešava na polju vladavine prava i medijskih sloboda. Gotovo sve kritike koje stižu iz Brisela odnose se, pre svih, na ove dve oblasti, najproblematičnije i najizazovnije za rešavanje.

Kozmetičke izmene i štrikliranja

Gotovo paralelno s polugodišnjim izveštajem objavljen je i izveštaj Koalicije prEUgovor za period novembar 2020 – april 2021. o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24. Izveštaj iz senke sedam organizacija civilnog društva koje prate napredak Srbije u spomenutim poglavljima zaključio je da osim kozmetičkih izmena i štrikliranja stavki nije bilo ubedljivih rezultata, kao ni napretka u praćenim poglavljima. Izveštaj konstatuje da Srbija nije otvorila nijedno pregovaračko poglavlje još od 2019. godine kako zbog slabih rezultata tako i zbog nove metodologije za koju smo se opredelili. Dijalog u procesima i dalje izostaje, drugo mišljenje nije poželjno niti prihvatljivo, zadovoljava se forma, dok se o suštini i ne raspravlja.

Izvor: n1info.com

Koalicija posebno ističe da je: neophodna bolja koordinacija aktivnosti koje se preklapaju u akcionim planovima za poglavlja 23 i 24, kao i dosledno i transparentno formalno praćenje njihovog sprovođenja. Budući da su funkcionisanje demokrat-skih institucija i poglavlja 23 i 24 sada deo istog klastera pod nazivom „Osnove“, zajedno sa ekonomskim kriterijumima i reformom javne uprave, novu metodologiju bi trebalo iskoristiti za bolje uzajamno uvezivanje ovih oblasti.

Iza svake pozitivne promene, stoji čuveno ali... Krenemo pa stanemo, ne završimo stvar do kraja, ostanemo negde na pola puta, bez izglednog plana za finalizaciju celokupnog procesa. I tako, praktično, od te čuvene 2019. kada smo otvorili posled-nje pregovaračno poglavlje. Nova poglavlja nisu ni na vidiku. Izveštaji i preporuke se gomilaju bez plana za njihovo sprovođenje. Zastoj na putu ka EU je i više nego očigledan, a rešenja nema. Već izvesno vreme ne postoji spremnost i, pre svih, politička volja Beograda da se proces integracija ubrza. Skor nam je i dalje 18 otvorenih poglavlja i svega dva privremeno zatvorena. Stojimo u mestu, već predugo.

*Bojana Džulović,
Beogradska otvorena škola*

Ekonomska pomoć za Zapadni Balkan

**NOVI PAKET,
PROBLEMI STARI**

Oliver Varhelji, komesar za proširenje Evropske unije, rekao je da će IPA III obezbediti neophodnu ekonomsku pomoć državama Zapadnog Balkana i Turskoj, te im pomoći u sprovođenju svih reformi i ispunjavanju standarda za pristupanje Uniji. Međutim, dosadašnja praksa pokazuje suprotno. Neretko ta finansijska pomoć ne bude iskorišćena za ono za šta je namenjena.

Turska i zemlje Zapadnog Balkana dobiće paket pomoći od 14.000.000.000 evra iz Instrumenta za prepristupnu pomoć – IPA III. Instrumentom za pomoć državama koje su u procesu pristupanja Evropskoj uniji obuhvaćen je period od šest godina. Evropski zvaničnici nazvali su ga ulaganjem u budućnost proširenja, kao i važnim signalom za dalje odnose s Briselom, ističući značaj ove pomoći kako za građane tako i za samu Uniju.

Instrument za prepristupnu pomoć – kojim bi trebalo prevazići glavne prepreke na putu država ka punopravnom članstvu – ima cilj da osigura ostvarivanje reformi u najvažnijim oblastima

pristupnih pregovora države kandidata sa Evropskom unijom i da doprinese stabilnosti, napretku i jačanju bezbednosti u zemljama kojima je ekonomski paket namenjen.

Pomoć je prevashodno usmerena na postizanje ciljeva u oblasti zaštite životne sredine, klimatskih promena, infrastrukture i transporta, kao i digitalne transformacije. Oliver Varhelji, komesar za proširenje Evropske unije, rekao je da će IPA III obezbediti neophodnu ekonomsku pomoć ovim državama i da će im pomoći u sprovođenju svih reformi i ispunjavanju standarda za pristupanje Uniji.

Izvor: n1info.com

Međutim, dosadašnja praksa pokazuje suprotno.

Neretko finansijska pomoć koja iz Unije stiže u zemlje Zapadnog Balkana ne bude iskorišćena za ono za šta je namenjena. Prethodna pomoć koja je data ovom regionu i Turskoj, u okviru IPA II, bila je predviđena za reforme u oblasti modernizacije pravosuđa i državne uprave, investicije u infrastrukturu kao i jačanje povezanosti između zemalja kandidata i država članica Evropske unije. Međutim, prema izveštajima Evropske komisije za ove zemlje, možemo zaključiti da problemi i dalje ostaju nerešeni, dok poverenje građana u evropske institucije, zbog usporavanja toka pregovora, opada. Primera radi, u izveštaju Evropske komisije za 2020. godinu koji se odnosi na Srbiju, istaknuta je važnost reformi u oblasti pravosuđa, ljudskih prava, medijskih sloboda i javne uprave. Ekonomsko stanje u Srbiji Komisija je ocenila boljim nego u prethodnom periodu, međutim, pitanje transparentnosti i dalje ostaje važno, ne samo u kontekstu ekonomije već prožima i brojne druge oblasti u kojima su reforme još uvek neophodne.

Novi paket pomoći trebalo bi da, u idealnom slučaju, pomeri reforme u državama s mrtve tačke na kojoj se već dugo nalaze. Međutim, čini se da, iako postoji velika želja za finansijskom pomoći, postoji i manjak volje za sprovođenje sveobuhvatnih reformi (...) Deluje kao da države kojima je ekonomska pomoć namenjena namerno biraju da ostanu podeljene između istinskog pristupa reformama i pukog trošenja novca iz pristupnih fondova.

Novi paket pomoći trebalo bi da, u idealnom slučaju, pomeri reforme u državama s mrtve tačke na kojoj se već dugo nalaze. Međutim, čini se da, iako postoji velika želja za finansijskom pomoći, postoji i manjak volje za sprovođenje sveobuhvatnih reformi. Iako Evropska unija predstavlja jednog od najznačajnijih ekonomskih partnera Zapadnog Balkana, čini se da je retorika političkih lidera i kritičnost prema delovanju Unije bila veoma izražena u prethodnom periodu, posebno u Srbiji. Pomoć koja stiže iz Evropske unije značajna je kao podstrek svim kandidatima za članstvo kako bi se što pre ispunili neophodni uslovi za pristup, ali i kao važno sredstvo kojim će se taj cilj efikasnije i brže sprovesti. Ipak, deluje da države kojima je ekonomska pomoć namenjena namerno biraju da ostanu podeljene između istinskog pristupa reformama i pukog trošenja novca iz pristupnih fondova.

Izvor: [danas.rs](https://www.danas.rs)

Skupo odugovlačenje

Koliko neodlučnost i nedostatak istrajnosti ka evropskom putu koštaju ove države?

Turska je jedna od zemalja koja je najduže na putu ka ulasku u Evropsku uniju, usled neispunjavanja predviđenih standarda neophodnih za pristupanje. Nezavisnost sudstva, vladavina ljudskih prava kao i sve veća centralizacija vlasti u rukama turskog predsednika uticala su na to da se put ka članstvu učini još daljim. Zemlje Zapadnog Balkana takođe se već niz godina suočavaju s pristupnim procesom kome se ne nazire kraj.

Odugovlačenje u pregovorima i jačanje antievropskog narativa bilo je posebno izraženo tokom pandemije covid-19, kada se govorilo o nepostojanju evropske solidarnosti i kraju tzv. evropske bajke. Ovakvi neodgovorni potezi vlasti, osnaženi u medijima, u najvećoj meri utiču na građane ostavljajući ih nedovoljno informisanim, a upravo su građani ti koji bi imali najviše koristi od pristupanja Evropskoj uniji. Značajna ekonomska pomoć državama očigledno ne znači da će doći do socijalnih, ekonomskih, političkih i pravnih reformi, iako je upravo to suština ovog instrumenta. Problemi koje bi trebalo rešiti prepristupnom pomoći i dalje ostaju bez rešenja u praksi, iako ekonomska pomoć u osnovi predstavlja ulaganje u budućnost odnosa Unije i država kandidata. Dosadašnje iskustvo vrlo jasno ukazuje da veća ulaganja ne znače i lakši put ka reformama.

Ostanak van okvira Evropske unije za svaku od ovih država znači dalje produžavanje postojećih problema s kojima se suočavaju, dok bi pristupanje Uniji doprinelo većoj zapošljivosti,

razvijanju privrednog sektora i podizanju životnog standarda. Isto tako, nepristupanjem bi tržišta ovih zemalja (p)ostala nepouzdana za investicije, a što bi uticalo na povećanje investicionog rizika. Zajedničko tržište u okviru Unije značilo bi i veću ekonomsku korist za zemlje koje žele da pristupe, čime bi se ostvario veliki uticaj na brzinu i rast ekonomskog razvoja država kandidata.

////////////////////////////////////
Balansiranje između različitih međunarodnih aktera, sveprisutni antievropski diskurs političkih elita, koji utiče na neadekvatno informisanje građana o koristima koje bi zemlje imale od pristupanja Evropskoj uniji, kao i nespremnost za sprovođenje reformi, usporavaju pregovarački proces.
////////////////////////////////////

Balansiranje između različitih međunarodnih aktera, sveprisutni antievropski diskurs političkih elita, koji utiče na neadekvatno informisanje građana o koristima koje bi zemlje imale od pristupanja Evropskoj uniji, kao i nespremnost za sprovođenje reformi, usporavaju pregovarački proces. Velika finansijska pomoć koju je EU predvidela za Zapadni Balkan i Tursku trebalo bi da pomogne državama kandidatima u procesu pristupanja. Naredni meseci pokazaće da li su ove države zaista odlučne u ostvarivanju svog spoljnopolitičkog cilja koristeći sredstva iz prepristupnog fonda, ili će pitanje evropske opredeljenosti ostati samo mantra za prikupljanje neke buduće pomoći.

*Miljana Jovanović,
Beogradska otvorena škola*

Portugalsko predsedavanje Savetu EU

AMBICIOZNI CILJEVI I/ILI SANIRANJE KRIZE

Nastojanje ovog predsedavanja je bila fleksibilnost, izgradnja novih partnerstva i najbitnije od svega, oporavak Evrope koji je pravedan, zelen i digitalan. Politika proširenja i dalje nije bila na listi prioriteta.

Kao što je poznato, Portugal je 1. januara preuzeo šestomesečno predsedavanje Savetu Evropske unije. Glavna misija četvrtog predsedavanja Portugala je jačanje otpornosti Evrope na izazove i poverenja u evropski socijalni model, promovisanje EU koja je inovativna i okrenuta budućnosti, zasnovana na zajedničkim vrednostima solidarnosti, konvergencije i kohezije.

Po čemu se četvrto predsedavanje razlikuje od prethodnih?

Tokom prvog predsedavanja Portugala, 1992. godine potpisan je ugovor o EU, tokom drugog predsedavanja 2000. organizovan je prvi samit sa zemljama Afrike, dok je tokom trećeg potpisan Ugovor iz Lisabona (2007). Čini se da je četvrto predsedavanje prošlo s manje ambicioznim planovima, usmereno ka saniranju posledica krize pandemije. Cilj ovog predsedavanja bila je fleksibilnost, izgradnja novih partnerstva i, najbitnije od svega, oporavak Evrope koji je pravedan, zeleni i digitalan. Trio Nemačka–Portugal–Slovenija pred sobom je imao/imaće težak zadatak: vraćanja evropskih društava i ekonomija u punu funkcionalnost.

Otporna i socijalna Evropa

Predsedavanje je pokrenuto najavom Socijalnog samita, koji je održan 7. maja u Portu. Samit je prvi put nakon zatvaranja (*lock-down*) okupio šefove država, predstavnike institucija EU, socijalne partnere i predstavnike civilnog društva, kako bi se dogovorilo sprovođenje evropskog stuba socijalnih prava. Socijalni aspekt je, kao i ekonomski, neophodan da bi se Unija oporavila na inkluzivan i održiv način.

Na Samitu je razrađen program evropske socijalne politike za narednu deceniju, a fokus je bio usmeren na tri ključna područja: rad i zapošljavanje, inovacije, država blagostanja i socijalna zaštita. Partneri su se usaglasili oko tri glavna cilja do 2030. godine: stopa zaposlenosti od najmanje 78%; najmanje 60% odraslih osoba koje svake godine pohađaju neki oblik osposobljavanja; barem 15

Partneri na Socijalnom samitu su se usaglasili oko tri glavna cilja do 2030. godine: stopa zaposlenosti od najmanje 78%; najmanje 60% odraslih osoba koje svake godine pohađaju neki oblik osposobljavanja; barem 15 miliona manje osoba kojima prete socijalna isključenost ili siromaštvo, uključujući 5 miliona dece.

miliona manje osoba kojima prete socijalna isključenost ili siromaštvo, uključujući 5 miliona dece.

Početak februara Evropski parlament je odobrio najveći istraživački EU program – Horizont Evropa. U ovom programu naglasak je na zdravlju, digitalizaciji i podršci za inovativna, mala i srednja preduzeća. Ukupni budžet programa Horizont Evropa iznosi 95,5 milijardi evra i to su najveća budžetska sredstva koja je program u području digitalnih tehnologija dobio dosad. U svetlu unutrašnjih reformi, Unija je nastavila rad na reformi Zajedničke poljoprivredne politike. Veći prihodi za poljoprivrednike i pristupačne cene za potrošače, održiv prehrambeni sistem i ruralni razvoj biće samo neki od prioriteta reformisane poljoprivredne politike. Povratak slobodnom kretanju unutar Unije najavljen je početkom juna, kada je potpisana Regulatorna o digitalnom kovid sertifikatu, koji će omogućiti olakšano sigurno i slobodno kretanje.

Portugalski premijer Antonio Costa je 10. marta, zajedno s predsednikom Evropskog parlamenta Davidom Sasolijem i predsednikom komisije Ursulom fon der Lajen potpisao zajedničku izjavu o Konferenciji o budućnosti Evrope, koja će s radom započeti u drugoj polovini godine. Kroz otvoreni i transparentni pristup, građani iz različitih delova društva, predstavnici civilnog sektora, kroz mnoštvo događaja, te putem višejezične digitalne platforme imaće priliku da učestvuju u procesu i odrediti program Konferencije u skladu sa svojim interesima. Inauguraciona plenarna sednica održaće se 19. juna u Strazburu.

Izvor: euractiv.com

Zelena i globalna Evropa

Portugalsko predsedavanje Savetu, u partnerstvu sa Evropskom investicionom bankom (EIB), organizovalo je tridesetodnevni dijalog o zelenoj tranziciji i zelenim investicijama između afričkih i evropskih partnera. Događaji i virtualni sastanci odvijali su se širom Afrike i Evrope, počev od 24. marta do 23. aprila, dok se u Lisabonu održao Forum zelenih investicija EU–Afrika na visokom nivou. Forum zelenih investicija okupio je evropske i afričke političke lidere, kreatora politike i predstavnike poslovnog sektora kako bi razgovarali o najboljim praksama, partnerstvu i praktičnim rešenjima za ubrzanje održivog razvoja, zelenih investicija i oporavka nakon pandemije.

Dobri odnosi sa zemljama Afrike, Kariba i Pacifika se nastavljaju. Tokom aprila meseca je parafiran Sporazum post-Cotonou čime su zvanično završeni pregovori o partnerstvu sa zemljama članica OACPS-a. Novi sporazum se nadovezuje na dugogodišnje odnose, istovremeno pružajući okvir za sveobuhvatnije, ambicioznije i dalekosežnije partnerstvo, pokrivajući ključne strateške oblasti kao što su: mir i sigurnost, ljudski razvoj, inkluzivni, održivi

Zvanično pokretanje pristupnih pregovora sa Albanijom i Severnom Makedonijom ključni je prioritet EU, a prve međuvladine konferencije sa obe zemlje trebalo bi da budu organizovane što je pre moguće, najavili su prilikom posete Silva i Varhelji. Uprkos obećanjima, Albaniji i Severnoj Makedoniji još uvek ne polazi za rukom da otvore pristupne pregovore. I u susednim državama Zapadnog Balkana ništa novo.

ekonomski rast, održivost životne sredine i klimatske promene i migracije i mobilnost.

Evropa bez Zapadnog Balkana

Politika proširenja i tokom ovog predsedavanja nije bila na listi prioriteta. Pod izgovorom krize, pomak ka integraciji zemalja Zapadnog Balkana i dalje je spor. Krajem maja su ministar spoljnih poslova Augusto Santos Silva i evropski komesar za proširenje Oliver Varhelji posetili Bugarsku i Severnu Makedoniju, u cilju rešavanja bilateralnih sukoba koji neminovno utiču na politiku proširenja. Zvanično pokretanje pristupnih pregovora sa Albanijom i Severnom Makedonijom ključni je prioritet EU, a prve međuvladine konferencije sa obe zemlje trebalo bi da budu organizovane što je pre moguće, najavili su prilikom posete Silva i Varhelji. Uprkos obećanjima, Albaniji i Severnoj Makedoniji još uvek ne polazi za rukom da otvore pristupne pregovore. I u susednim državama Zapadnog Balkana ništa novo. Srbija i dalje nije otvorila novo pregovaračko poglavlje, a Crna Gora ne uspeva da dostigne očekivani nivo pomaka u najvažnijim oblastima vladavine prava.

Ima li nade za ubrzanje procesa tokom slovenačkog predsedavanja?

Ministar spoljnih poslova Slovenije Anže Logar izjavio je da će njegova zemlja, kada u drugoj polovini godine preuzme predsedavanje Savetu, organizovati samit o Zapadnom Balkanu kako bi ponovo oživela proces proširenja Unije na zemlje regiona. Šta je u najavi – repeticija obećanja ili ubrzanje procesa proširenja?

*Aleksandra Stojanović,
Beogradska otvorena škola*

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige

Beogradska otvorena škola
Bulevar oslobođenja 177,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 60 3061 342

E: eupregovori@bos.rs

W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs

S: facebook.com/bos.rs

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Stalo nam je do vašeg mišljenja –
ukoliko imate komentar, kritiku ili sugestiju
kako da poboljšamo Bilten, javite nam
se na mejl eupregovori@bos.rs.

Ukoliko ne želite da nastavimo da vam šaljemo Bilten,
o tome nas možete obavestiti na isti mejl.

Molimo vas da imate razumevanja ukoliko vam
nakon odjave stigne naredni broj Biltena –
sistemu treba vremena da prepozna
izmene u broju pretplatnika.